75 sep. 2020

på Ljungen

Pris 25 kr

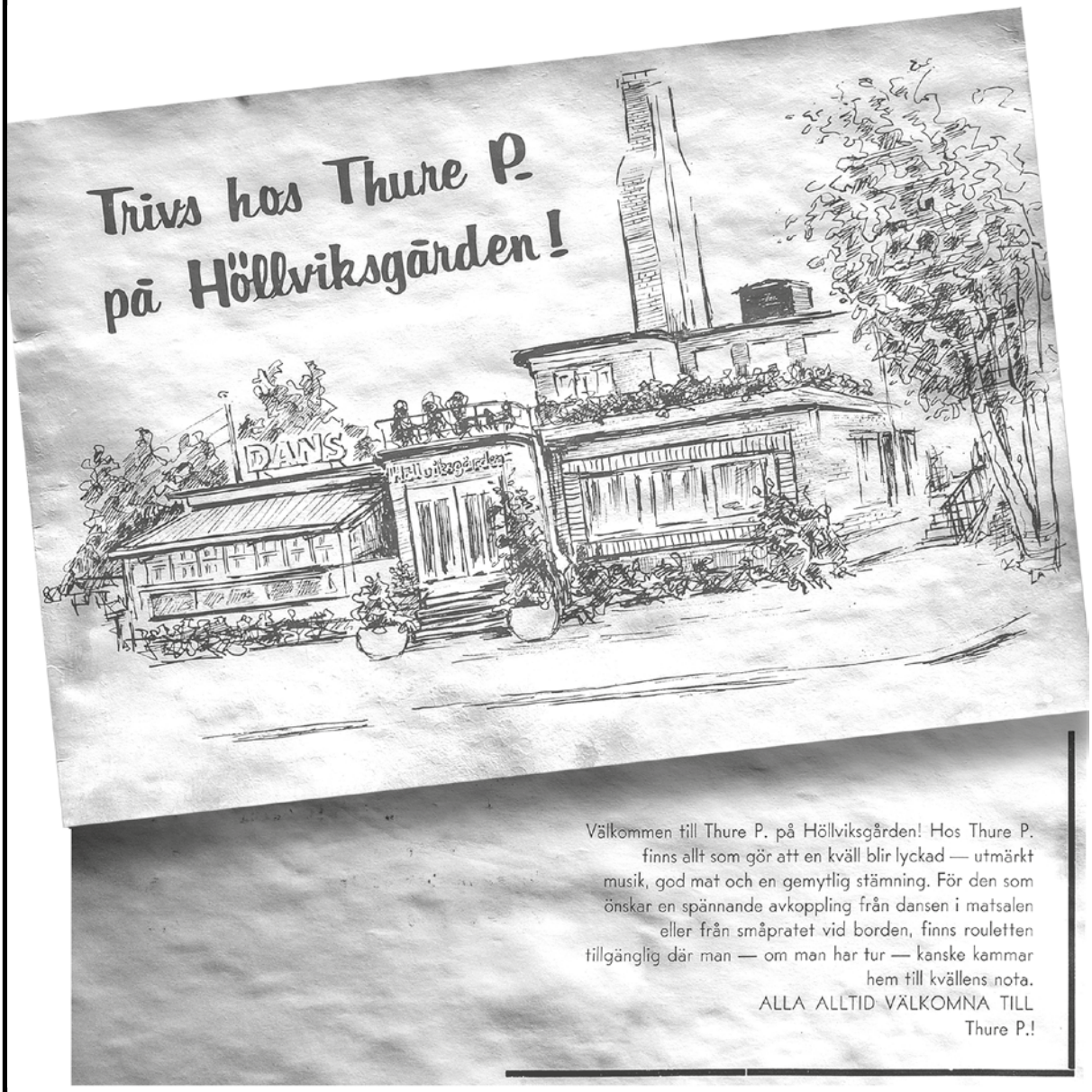

Höllviksgården

Från förlustelse till förargelse...

Det var alls inte bara Nyckelhålet, Jönssons och Furet som bjöd på hålligång när det begav sig härnere. Läs mer på sidorna 2-4!

Vi fortsätter med förklaringar till väg- och gatunamn samt hus med historia.

Kulturföreningen Calluna
Då och nu på Ljungen

Höllviksgården

Höllviksgården i fräsch skrud och tidstypisk skyltning inkluderande skorstensstarkölsreklam. Året är sannolikt 1960 och dåvarande ägaren Sven Jönsson blickar ut över Falsterbovägen. Foto: Nils Welin, Sydskånska bild.

Det var alls inte bara Furets resturang, Kämpinge strandhotell ("Jönssons"), Höllvikens restaurang med Nyckelhålet m. fl. som erbjöd förlustelse i form av dans och hålligång i Höllviken från 1930-talet och framåt. Även Höllviksgården förtjänar fuller väl att nämnas i denna kontext. Här kunde man nämligen också under ett och samma tak dinera, ta en svängom och prova lyckan i casinot. På somrarna arrangerades dans tre dagar i veckan och resten av året var det varje lördag som gällde.

Oftast var det *Wiléns*, ett av Sveriges äldsta dansband som då sörjde för de smäktande tonerna.

Höllviksgården låg passande nog mitt i Höllviken, just där vi i dag finner den ack så 70-talstypiskt brunteglade tvåvåningsbyggnad som hyser bl. a. blomsterhandel, begravningsbyrå, bageri och vitvaruhandel.

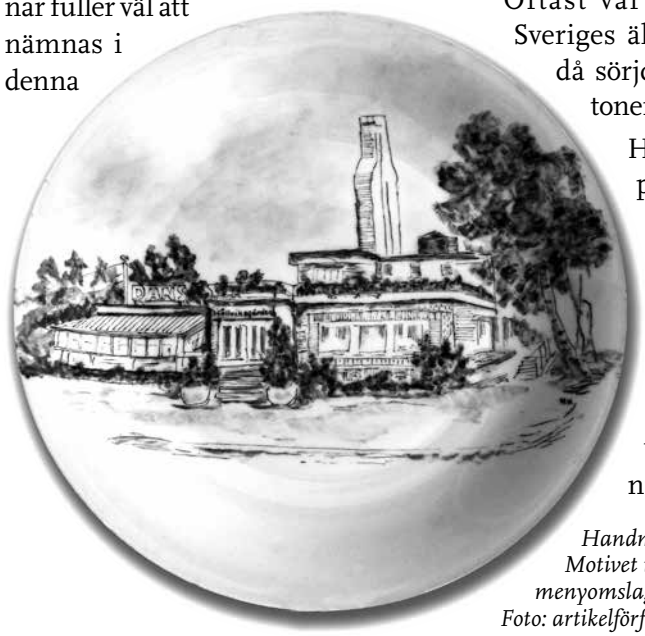

Handmålad minnestallrik. Motivet inspirerat av menyomslaget (se sid. 1). Foto: artikelförfattaren.

Arkitektoniskt förefaller Höllviksgården vara inspirerad av såväl Art Deco som funkis. Detta rimmar väl med att den enligt kommunens arkiv uppfördes i slutet av 1930-talet av en av dåtidens två stora, lokala byggmästare, Charles (*"Sjarles"*) Persson (den andre var Anders Hansson).

Anders Carlsten vittnar i sin bok *Sista dansen i Höllviken* om hur han som liten parvel tillsammans med sin far åtnjöt ett kräftkalas (sju kräftor per person) i restaurangen någon gång under sensommaren 1939. Han refererar då mycket riktigt till det hela som *den nya Höllviksgården*.

Sven Jönsson, son till krögarparet Johan och Elna som startade Kämpinge strandhotell (då i form av ett enklare café) i slutet av 1920-talet drev stället under

Höllviksgården

Meny med patina från runt 1963. Tyvärr inga priser på drickat, men man ser i alla fall urvalet. "Höllviksplatta" var enligt uppgift en landgång med kallskuret. Privat originaldokument.

många år, men till slut var det Skånes nöjespappa Thure Persson, för de flesta sannolikt mer känd som *Thure P*, som tog över Höllviksgården till säsongen 1963.

Restaurangen och dess verksamhet har svepande skildrats av Calluna förr, men just den flaskformade starkölsreklamen på taket har åtnjutit något mer fokus. Vi börjar således med att avhandla denna en gång för alla: Den tillkom under andra halvan av 1950-talet, något vi kan sluta oss till då ölmärket i fråga - Tingsryds Crown - lanserades strax efter motbokens avskaffande 1955.

Vi vet också att den blev tämligen kortvarig och det finns uppgift om att skylten tvingades ned pga. att tillstånd saknades för starkölsreklam. Att detta skulle vara anledningen är emellertid tveksamt. Intendenten vid Spritmuseum i Stockholm menar att regelverket de facto inte såg ut så vid den tiden (även om vissa, lokala restriktioner kunde finnas kring den faktiska utformningen).

Vi rör oss här alltså i perioden strax efter motbokens avskaffande och några år före mellanölets debut, vilket var en något liberalare tid, så kort den nu var. Men inte minst menar Thure P's änka Karin Persson att installationen helt enkelt avlägsnades för att infästningarna i tegelstommen rostade och att det därmed förelåg risk att installationen skulle blåsa ned och skada någon! Denna minnesbild delas dessutom av privatpersoner som var med när det begav sig.

Hursomhelst, Thure P drev etablissemanget till slutet av 1960-talet, alltså bara under ca 6 år, innan han av olika skäl tvingades kasta in handduken.

Höllviksgården var nämligen en byggnad som visade sig kräva sin tribut i form av underhåll och som i grunden bara var sommarbonad. Den var alltså dyr att värma upp och tidens tand var som alltid obönhörlig. Fönsterbågarna gistnade och med diskotekens intåg på nöjesarenan blev det för tufft att räkna hem verksamheten i längden.

Men trots det förhållandevis korta ägarskapet, hann Thure P sätta sitt avtryck vad gäller kändisarrangemang i Höllviken, något vi berättar mer om i nästa artikel i detta nummer.

Ett kuriosum på sann detaljnivå är att delar av serveringsporslinet från Höllviksgården sedermera övertogs av vår lokalt klassiska förening Höllvikens GIF (HGIF). Representanter för den nutida avknoppningen BK Höllviken kan dock inte erinra sig att man nyttjat eller sett porslinet, men då det trots allt är 50 år sedan, må det vara dem förlåtet.

Åter till de grå vardagsutmaningarna slår vi alltså fast att det inte

KvP, 2 aug 1961. Vid tiden då "Jönssons" fortfarande ägde det hela.

Höllviksgården forts.

längre var försvarbart att investera ytterligare för att driva kommersen vidare och man nödgades lägga ned någon gång under 1969.

Folkhemmets utvecklade byråkrati gjorde tyvärr att byggnaden lämnades åt sitt förfall under alltför lång tid därefter, och trist nog utgjorde den under sin sista tid tillhåll för mellanölstörstande ungdomar, inte sällan också inspirerade av det sena 60-talets drogliberalism.

Det var under denna period som lokalbefolkningen började tala om ”Förargelsens hus”, ett epitet som även förekommer i Sydsvenskans artikel per 1973-01-03, dvs. i samband med rivningens början.

Man menade vidare att det var ett under att anläggningen aldrig brann ned. Detta dels med tanke på att alla tagit avstånd från den och dels för allt fuffens som pågick där efter solens nedgång, inte sällan med stearinljus inblandade.

Även tidningen *Arbetets* artikel nedan speglar detta med all önskvärd tydlighet, dvs. att rivningen välkomnades varmt av de närboende. Vi ser alltså här något av en antiklimaktisk avslutning på en intressant och inte så lite glamorös tid i Höllvikens nöjeshistoria.

Alltnog, när rivningsbeslutet till slut verkställts förlöpte processen utan ytterligare dröjsmål.

Grävmaskinerna rullade in och redan sommaren 1973 stod det nya handelshuset färdigt. Livsmedelsbutiken *Handelsmannen* - föregångaren till dagens ICA Toppen - blev sedan en av de första hyresgästerna!

Artikelförfattaren önskar avrunda med ett varmt tack till Karin Persson och Bengt Ohlsson för givande samtal och möjlighet att ta del av deras föredömligt sparade material.

Tiden då familjen Jönsson ägde Höllviksgården är magert presenterad i denna artikel. Förhoppningsvis kan vi återkomma framöver med en redogörelse även för denna tid.

Sten Blomgren

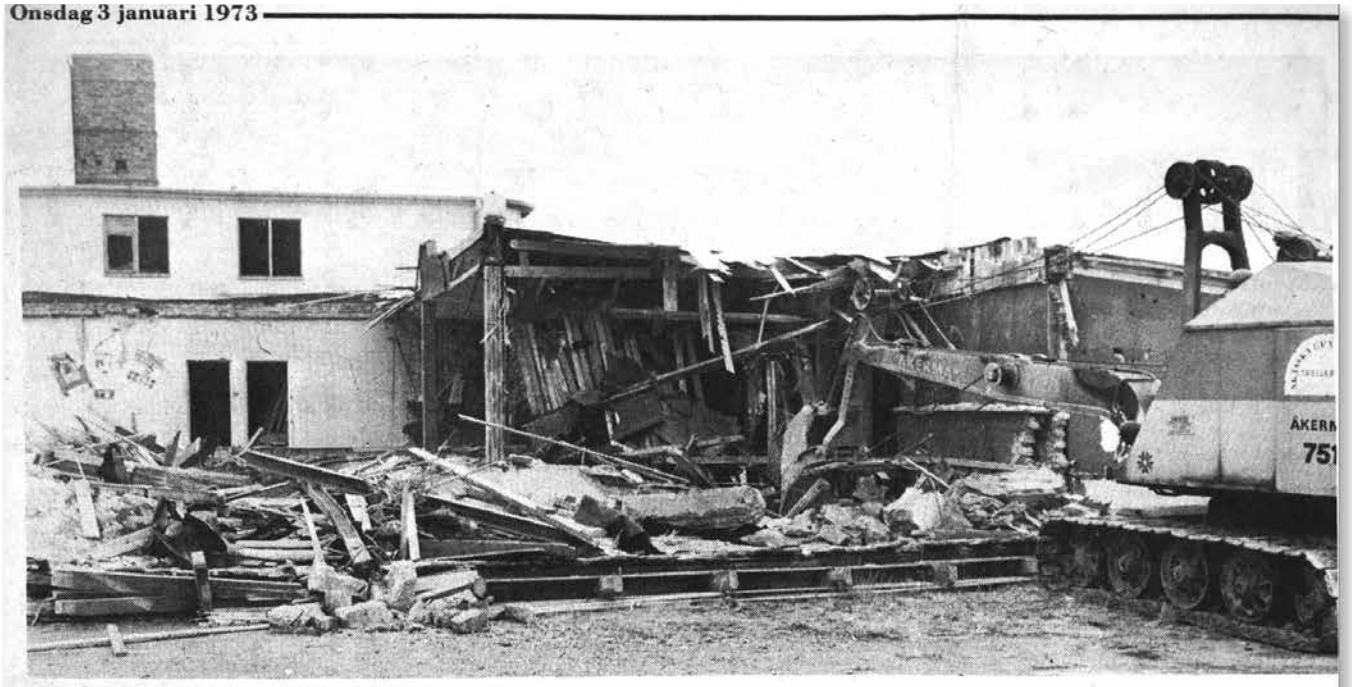

Onsdag 3 januari 1973

Höllviksgården skattar åt förgängelsen och många höllviksnäsbor drar en lättnadens suck.

Äntligen försvinner den!

HÖLLVIKSNÄS: Den förfallna Höllviksgården, som länge utgjort en trist anblick mitt i Höllviksnäs, håller äntligen på att rivas och i nästa vecka sätter Byggnads AB Arne Wihlborg i Trelleborg i gång att uppföra den affärsfastighet man haft klar på papperet i över ett år.

Att Höllviksgården fått stå kvar så länge beror på att en stadsplaneändring krävdes för området. När allt var i det närmaste klart kom vägverket in i bilden med krav på utfartsförbud på tomten, och mot detta hade Wihlborgs ingenting att erinra. Det hade däremot en kiskägare som följdaktligen besvärade sig, och det ena med det andra drog ärendet ut på tiden så att Wihlborgs har fått vänta omkring ett år på klarsignalen. Nu sätter man i gång att bygga så snart tomten är rensad, och lagom till semestersäsongen är det meningen att nybygget skall stå klart.

Wihlborgs, som köpte in Höllviksgården tillsammans med ett stort markområde för villabebyggelse, skall på tomten uppföra en tvåvåningsfastighet som i bottenplanet får affärslokaler på 700 kvm, vilka skall disponeras av ett livsmedelsföretag. På andra våningen inredes kontor och bostadslägenheter.

Höllviksgården uppfördes på 1930-talet och hörde då till nöjesplatsen Furet. Stället var på sin tid livligt i ropet som restaurang och danspalats och hade sin verkliga storhetstid på femtiotalet, så många kända artister framträdde där.

Artikel i Arbetet, 3 jan 1973. Även Sydsvenskan och Skånskan hade liknande artiklar om den påbörjade rivningen just denna dag.

Thure P - en sann entreprenör

Nöjesarrangör, källarmästare, boxningspromotor och bensimacksföreståndare. Se där några vitt skilda epitet som alla trots det stämmer väl in på Thure Persson (1919-1985).

För många, inte minst lokalbefolkningen på Näset, är han nog mest känd som *Thure P* och mångas färskaste minne av honom är bensinmacken han drev tillsammans med sin familj från slutet av 1960-talet och fram till sin alltför tidiga bortgång.

Men den som dristar sig göra lite efterforskningar bakåt i tiden, finner att Thure P hade långt fler strängar på lyran. Det visar sig då att han, tillsammans med Ragnar Wetter i Göteborg (Valand) och Topsie Lindblom i Stockholm (Nalen), faktiskt utgjorde den trio genom vilken i stort sett alla nöjesarrangemang i det samtida Sverige bokades!

Vi rör oss nu alltså på det gyllene 50-talet och Thures kontaktnät utvecklades allteftersom åt det mer imponerande hållet, inte minst till följd av att han då drev, eller på annat vis var involverad i, flera sydsvenska dansmetropoler.

Exempel på dessa är Slottsparken i Smedstorp, Törringelund, Solbacken i Furulund, Granhyddan i Beddinge samt Strandhotellet i Mellbystrand.

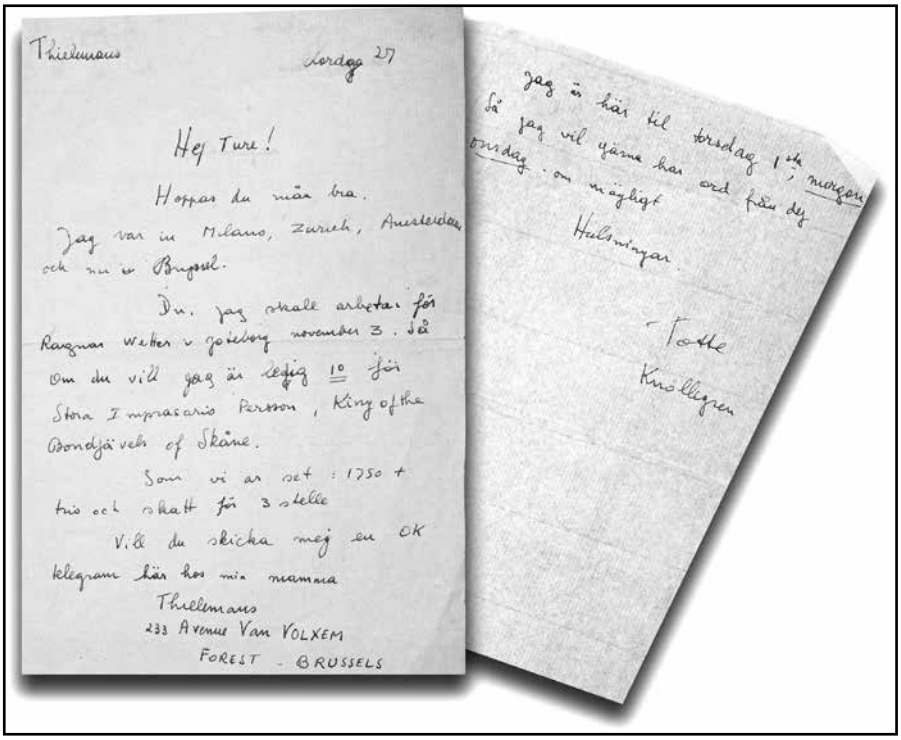
Thielemans Lordag 27

Hej Ture!

Hoppas du mår bra.

Jag var in Milano, Zurich, Amsterdam och nu i Brussel.

Du, jag skall arbetar för Ragnar Wetter i Göteborg november 3. Så om du vill jag är ledig 10 för Stora Imprasario Persson, King of the Bondjävels of Skåne.

Som vi är set: 1750 + trio och skatt för 3 stelle

Vill du skicka mej en OK telegram här hos min mamma

Thielemans
233 Avenue Van VOLXEM
FOREST - BRUSSELS

Jag är här til torsdag 1sta morgon
Så jag vil gärna har ord från dej onsdag. om mögligt

Hälsningar

Totte
Knöllegren

*Personligt brev från Toots till Thure P. Notera krasst kärvänlig frasering på första sidans mitt: "**Impressario Persson, King of the Bondjävels of Skåne**"! Privat originaldokument.*

Därtill fanns det ett Gröna Lund även i Lund! Denna folkpark var Thures mellan 1959 och 1963, dvs. fram tills han tog över Höllviksgården (se föregående artikel).

Och som om ovanstående inte räckte, hjälpte han ibland till med arrangemang på Nyckelhålet (som för övrigt brann ned till grunden i juni 1987) snett över Falsterbovägen från

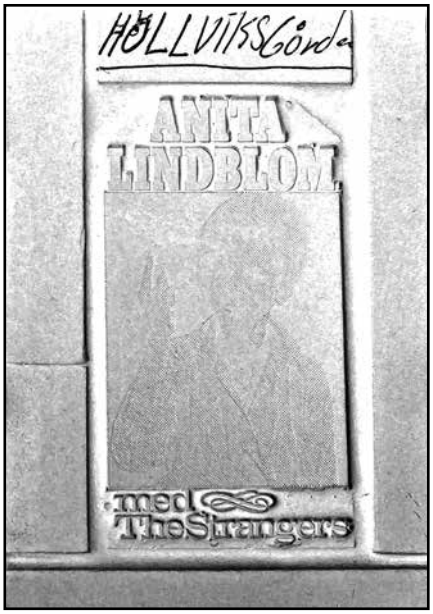

Kliché framtagen i samband med Anita Lindbloms uppträdande på Höllviksgården i juni 1965. Privat originaldokument.

Kräftfrossa på Höllviksgården i mitten av 60-talet. Kocken Börje Christensson serverar Thure själv (t.v.) och Kurt Dahlberg, då föreståndare för dansbanan Ramshall mellan Laholm och Halmstad. Denna finns kvar än i dag. Foto: privat.

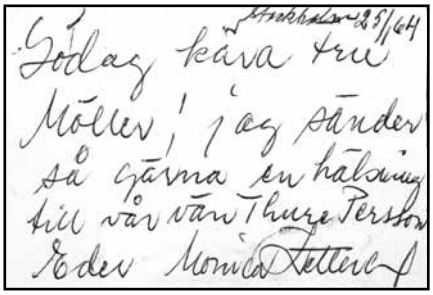
Stockholm 25/1 64

Godag kära tru Möller! jag sänder så gärna en hälsning till vår vän Thure Persson

Eder Monica Zetterlund

Monica Z hälsar till Thure via baksidan på sitt visitkort. Privat originaldokument.

Ny framgång för "Gröna Lund"-chefen

Kontraktet med Floyd klart Signerades i New York i går!

En jäktad Thure Persson, folkparkschef på Gröna Lund i Lund, kunde i går kväll andas ut. Åtminstone för ett slag kan han ta det lite lugnare, sedan Floyd Pattersons turné i Sverige klarats av i och med världsmästarens signatur på kontraktet i New York.

TILL LUND!

Redan i nästa vecka kommer Floyd till Sverige och, tillsammans med honom, hans band av tränare, sparringpartners m.m. Hela styrkan" utgör 10 personer, som alla har sina utgifter under sverigevistelsen betalda genom Thure persson och Co:s försorg.

● GÖTEBORG BÖRJAR

Var man skall förlägga världsmästarens första uppvisning är däremot ännu inte klart. Troligast är dock att man börjar med uppvisningsmatch i Göteborg där man ju kan vänta ett enormt intresse av exvärldsmästaren Ingos supporters.

Men alla vill naturligtvis se mannen som knockade Ingo och ingenstans där Floyd drar fram lär det finnas några osålda biljetter till uppvisningen.

Givetvis kostar det pengar att få hit en man som Floyd Patterson. Summan är dock inte oöverkomlig. 50.000 kr skall Floyd först och främst ha för sin vistelse i Sverige. Därtill komme fria resor och gratis uppehäl under tiden turnén varar.

● MÅNGA SAMTAL

En oändlig massa telefonsam bar Thure Persson haft att klara innan det definitiva beskedet att kontraktet undertecknats klart.

Några större problem har det dock aldrig varit och i Floyd-lägret har herr Persson hela tiden fått klara riktlinjer angående fordringarna för arrangemanget.

● STOR SHOW

De platser Floyd skall besöka har man inte dragit upp riktlinjerna för. Klart är dock att det blir ett späckat program när han bl.a. kommer till Lund. Förutom dagens höjdpunkt tänker herr Persson bjuda på första klassens show med fina artister. Vilka dessa blir bestämmer man inom de närmaste dagarna.

● PANGSAK

Förutom Thure Persson står bl.a. Thure Wetter och Åkerlund i Stockholm bakom arrangemanget med Floyds uppvisningsturné i Sverige, som lovar att bli en verklig pangsak och ett stort dragplåster var den än drar fram.

— Timelin.

Klipp ur Lunds dagblad, 26 juli 1960.

AVTAL

Mellan undertecknade, FLOYD PATTERSON å ena sidan, och RAGNAR VETTER, Göteborg, och THURE PERSSON, Gröna Lund, Lund, å andra sidan, har idag följande avtal träffats:

VETTER och PERSSON åtager sig:

1) att till FLOYD PATTERSON genom bank i New York betala ett belopp av US$ 9200:- (niotusentvåhundra U.S.Dollars);
2) att betala till FLOYD PATTERSON femtio (50) procent av entréavgifter efter avdrag av nöjesskatt, dock minst Kr.50.000:- (femtiotusen svenska kronor);
3) att betala Patterson-gruppens (tio personer) upphålls- och resekostnader (första klass) i Sverige under turnén i Sverige.

FLOYD PATTERSON åtager sig:

1) att göra tio (10) uppvisningar i Sverige under augusti månad 1960 på platser som bestämmas av PERSSON och VETTER;
2) att i Sverige erlägga skatt å samtliga sina inkomster som härröra från turnén i Sverige;
3) att påbörja turnén den 10 augusti 1960; uppvisningarna skola äga rum minst tio dagar, varav två lördagar och två söndagar;
4) att förbehålla PERSSON och VETTER rätten till alla framträdanden i Sverige;
5) att låta eventuell tvist rörande detta avtal avgöras av svensk domstol;
6) att i alla avseenden fullgöra sitt åtagande enligt detta avtal; genom sin underskrift härnedan intygar han att han godtagit och erhållit ovannämnda belopp å US$ 9200:--.

Göteborg den 20 juli 1960

(Ragnar Vetter)

(Thure Persson)

Bevittnas:

(R. Jeppsson)

(P.J. Ström)

New York den

(Floyd Patterson eller hans befullmäktigade ombud)

BEvittnas:

SIGNATURE GUARANTEED
CHEMICAL BANK NEW YORK TRUST COMPANY
265 BROADWAY (At Chambers Street)
NEW YORK

AUTHORIZED SIGNATURE

Avtalet i sin helhet! Det fanns givetvis även en engelsk version som Mr. Patterson själv och hans agent kunde tillgodogöra sig. Privat originaldokument.

Höllviksgården sett. Det rörde sig då vanligen om studentavslutningar samt tillställningar i Höllvikens GIFs regi.

Som naturlig konsekvens av all denna brinnande entreprenörsanda lyckades han under storhetstiden knyta kontakt med många av den tidens kändisar av olika slag och dessutom få dem att uppträda på hans etablissemang, inklusive Höllviksgården.

Bland de mer namnkunniga finner vi den belgisk-amerikanske jazzmusikern med munspelet Toots Thielemans, samt sångerskorna Anita Lindblom, Monica Zetterlund och Rock-Olga. Därtill kunde, liksom på de andra dansställena i Höllviken, även Charlie Norman siktas här vid något tillfälle.

Emellertid, utan att på något vis devalvera dessa artisters tyngd, måste man nog säga att Thures täta kontakter med förre tungviktsvärldsmästaren i boxning, Floyd Patterson, är det som imponerar mest.

Den mognare delen av *på Ljungens* läsare drar sig säkert till minnes Floyd Patterson och hans duster med vår egen (Sveriges alltså, inte Callunas!) Ingemar Johansson i skiftet

Thure P - en sann entreprenör forts.

mellan 1950- och 60-talen. Proffsboxning i tungviktsklassen är stort i dag, men var nog ännu större då, i synnerhet som vi hade en svensk med i cirkusen.

Den sympatiske Floyd blev under denna period mäkta omtyckt i Sverige, och det faktum att han själv tog Sverige och svenskarna till sig gjorde att Thures ansträngningar att få det hela på plats nog mildrades en smula, men det var icke desto mindre en bedrift.

Floyd uppträdde alltså på flera platser runtom i Sverige, men det är i skrivande stund inte verifierat att dessa även inkluderade Höllviksgården. Ifall någon läsare de facto *vet* att Floyd var här, får denne gärna höra av sig!

Efter Höllviksgårdens avsomnande i slutet av 1960-talet kunde mer krut läggas på övrig verksamhet, främst då på bensinmacken på granntomten just till vänster om där Höllviksgården låg.

De flesta känner den nog som ”Finamacken”, men det var under märket ”Mobil” som Thure tog över i slutet på 60-talet och drev det hela vidare som en sann familljerörelse.

Det var först 1973 som den klassiska **FINA**-skylten restes. Detta sluter vi oss till via dokument som skildrar 5-årsjubiléet den 18 juni 1978.

Även i bensin/gatukökssammanhang visade Thure prov på kreativitet och nytänkade. Så erbjöds t.ex. i december någon gång på 70-talet ”**En grillad med bröd, 10 liter bensin och en julgran**” till paketpris. Idéer saknades alltså inte, varken i det stora eller i det lilla.

Under åren runt 1980 var uppkörseln till macken ofta tillhåll för mopedburen ungdom på helgkvällar. Diverse folkölsmärken, röda Prince, gula/vita Blend, Suzuki och Puch är exempel på i sammanhanget välrepresenterade produkter. Kanske något mer sentida läsare känner igen sig?

Vid tiden för Thures bortgång 1985 var det fortfarande FINA. Men något senare knuffades märket undan av OK, och på slutet vakade Preem’s gulgröna nallelogga över pumparna under några år. Men för inte alltför längesedan var det alldels sluttankat på fastigheten och efter att allt jämnats med marken, väntar vi nu på nya lägenheter där istället.

Artikelförfattaren önskar ånyo tacka Karin Persson och Bengt Ohlsson för tillgång till deras material, tid och allmäna hjälpsamhet i samband med arbetet. Heders!

Sten Blomgren

Härligt genuina och infospäckade reklamblad. Utifrån bensinpriset drar vi slutsatsen att i alla fall den vänstra är sprungen ur mitten av 70-talet.

Förklaringar till våra väg- och gatunamn

Med början i förra numret av *på Ljungen,* berättar vi under vinjetten "Gatu- och vägnamn" om bakgrunden till varför våra lokala gator och vägar heter som de heter.

Som underlag använder vi två publikationer Vellinge kommuns Stadsarkitektkontor gett ut, 1993 respektive 1996. Författare till dessa historiskt viktiga dokument är eldsjälen Lars Dufberg från Falsterbo. Det är alltså ur dessa vi plockar informationen nedan. God läsning!

Backsippevägen, Kämpinge

Inom "Kämpingeheden", väster om gamla Kämpinge by. Här förekom förr backsippor (Pulsati´lla vulga´ris) ganska allmänt, liksom nu längre åt sydost i trakten av "Gamlegårdstornen", det stora fridlysta hagtornsträdet vid Trelleborgsvägen. Kring trädet finns många sägner, bl a skall det vara farligt att skada det.

Bagers Sträte, Skanör

Inom Skanörs Knävång. "Bagarebacken" - eller "Bagers backe" som den lär kallas på någon gammal dansk karta, ligger norr om Lagmanshejdan. Området ska enligt gamla traditioner ha använts för nedgrävning av kreatur vid en kreaturspest på 1700-talet men också som gravplats för "självspillningar och strandvaskare" (självmordsoffer och ilandflutna drunknade).

Bagers Sträte är det enda gatunamnet inom Lagmanshejdan som inte har någon direkt historisk anknytning till Skanör, med ovan angivet tveksamma undantag, och är dessutom en av de två tvärgator inom området som inte fått namn efter en borgmästare. Namnet Bager har dock samband med stadens förste juridiskt bildade borgmästare Leonard de la Rose genom att hans dotter Maria Beata var gift med handlaren i Malmö Petter Bager.

Johan Peter Bager, 1818-1888. Grosshandlare och riksdagsman. (Svenskt porträttgalleri, 1913)

Bengtssons väg, Höllviken

Inom "Hammarskogen". Efter en lantarbetare vid namn David Bengtsson på "Vikens gård". Gården ligger ca 500 m NNV om Stora Hammars gamla kyrka, där vägen från Kungstorp nu delar sig mot Räng och Kämpinge. Härifrån utgick förr även vägen mot Höllviken.

Berghs väg, Ljunghusen

Inom "Ljungskogens Strandbad". Efter Christian Bergh, affärsman och grundare av Malmö Manufaktur AB. Han var även en av de drivande krafterna i det nya Ljungskogenbolaget efter konkursen vid 1920-talets början. De andra tre var representanter för familjerna Frick, Olofsson och Sjögren, som även de fått ge namn åt vägar inom området. Familjen Bergh var bland de första som 1915 byggde och sommarbosatte sig i Ljungskogen på en fastighet om 3/4 hektar.

Bernd Lütkes väg, Falsterbo

Uppkallad efter Bernd Lütke, fogde inom Lübecks koncessionsområde 1503-1506. Vägen kallades tidigare S:t Knutssträtet enligt Järnvägsbolagets plan.

Billings väg, Rängs sand

Inom "Rängs Sand". Efter lantbrukaren Albert Billing i Kämpinge.

Birgittavägen, Höllviken

Inom "Hammarskogen". Vägen - uppkallad efter Birgitta Nihlén - ligger inom ett skifte som hennes far Åke Nihlén köpte av trävaruhandlaren Hjalmar Wennerth.

Bispvägen, Falsterbo

Vägen ligger inom "Pastoratsjorden", ett område inom Falsterbo Vång, som tidigare ägdes av kyrkan.

Blacks väg, Ljunghusen

Inom "Ljungskogens Strandbad" och "Gottåkraljungen". Efter stenrevet Black, på äldre kartor kallat "Blacksöhr", som sträcker sig ut i Höllviken väster om Falsterbokanalen. Från revet hämtades på 1770-talet sten till byggandet av rådhuset i det stenfattiga Skanör. Stenen skall då ha förts på slädar över isen.

Bodarna, Falsterbo

I trakten av denna väg fanns under medeltiden handels- och fiskebodar. Vägen kallades tidigare Lyktekärrsvägen enligt Järnvägsbolagets plan.

Bo Dörrsvens gränd, Skanör

Boo Dorswen var enligt en skrift från 1410 den danske kungens fogde. Han hade avancerat från betjänt till fogde och därmed till befälhavare för Skanörsborgens väpnade styrkor.

Boltensternsvägen, Höllviken

Inom " Boltensternsskiftet". Uppkallad efter majoren Wilhelm Boltenstern som ägde ett skifte om ca 120 tunnland av Skanörs Ljung, inköpt från lantbrukaren Fritz Flygare i Räng. I områdets södra ände lät Boltenstern bygga en jaktstuga. Efter om- och tillbyggnad beboddes denna under många år av hans son, den kände M-kommunalmannen med samma namn, och hans familj som fortfarande är representerad inom området. Wilhelm Boltenstern d. y. medverkade bl. a. i oljeletning på Falsterbonäset och var en av de främsta tillskyndarna av Falsterbokanalen.

Förklaringar till våra väg- och gatunamn

Brorslundsvägen, Höllviken

Inom ”Brorslundsområdet”. Efter gården ”Brorslund” som låg söder om vägen där Västra Mölledalsvägen ansluter, ägd av ”pastor” Svärd, komminister i Malmö. Gården användes av pastor Svärd för ungdomar som

Wilhelm Boltenstern, 1848-1910. Major. (Riksarkivet, Arméns Porträttsamling.)

behövde sommarvistelse. Pastor Svärd drev även budbyrån i Malmö, ”Pastor Svärds Pojkar”.

Brydestueträtet, Skanör

I närheten av vägen låg ”brydestuan” dvs en byggnad för beredning av lin och hampa. I 1828 års byggnads- och brandordning stadgas i § 10: ”Wäderqwarnar och andra sådane hus eller lägenheter, som fordra särskilt hög resning och således wid timande olycka lätt kringsprida eld; äfwen som rökbadstufwor för beredande af Lin och Hampa, skola uppföras afsides utom Städerne, å de platser, som Magistraten dertill anwisar”.

Bryggvägen, Höllviken

I trakten av gamla idrottsplatsen. Bryggvägen ligger på mark som förr hörde till ett dricka-bryggeri på platsen. Vägen har troligen fått sitt namn efter detta bryggeri. En teori är dock att namnet på vägen har tillkommit med hänvisning till den brygga - ”Hanssons brygga” - som det vid stranden norr om nya väg 100 fortfarande finns rester av. Bryggan är uppkallad efter byggmästaren Anders Hansson, även kallad ”Höllvikskungen”, som ägde bl a både Höllvikens Hotell och Restaurang och dansbanan ”Nyckelhålet”.

Brädgårdsvägen, Höllviken

Mellan Kungstorpsvägen och nya väg 100. Vägen leder fram till Näsets Byggmarknad. Först på platsen var dock ”Hans Larssons Trä”, som senare övertogs av Johan Kock i Trelleborg för att slutligen - efter nerläggning - återuppstå under sitt nuvarande namn.

Bäckvägen, Höllviken

I trakten av gamla idrottsplatsen. Här rann förr en nu kulverterad bäck som mynnade i Höllviken. Bäcken avvattnade ”Kjempinge Måse” som - enligt ”Skånska Rekognosceringskartan” från 1800-talets början - stäckte sig från nordvästra hörnet av Kämpinge by i nordvästlig riktning mot ”Hölle-Wiken”.

Bödkarevägen, Falsterbo

Inom Fiddevången. I trakten kring Bödkarevägen, liksom på många andra platser, har man funnit medeltida silltunnor eller rester av sådana. ”Bödkare” är det gamla namnet för tunnbindare.

Sammanställt av *Ola Freij*

Vice ordföranden har ordet

Denna gång har jag fått hoppa in i stället för vår ordförande. Ingemar ramlade och skadade sin axel illa i somras och har därför svårt att skriva. Vi önskar honom snar bättring.

Coronapandemin har säkert inte undgått någon, och den har så klart också påverkat vårt blygsamma Callunaperspektiv. Men glädjande nog kan vi trots det ge ut detta nummer av *på Ljungen*. Tack för all hjälp till er inblandade.

Då flera av styrelseledamöterna ingår i riskgrupp, har vi inte hållit styrelsemöten förrän sent i somras, och då träffats utomhus.

Vi fick ställa in årsstämman med kort varsel i våras, men försöker igen **19 oktober** (se sista sidan). Det blir inte som det brukar då heller; för att undvika smittspridning bjuder vi inte på fika men vi ger ett intressant bildspel om värnen vid Falsterbokanalen. Vi bistår med handsprit och vi sitter glest.

Vår ambition är att ge ut ytterligare ett nummer av *på Ljungen* före årets slut. Ej heller att förglömma är Lars Melins julskröna, som blivit en kär tradition. Som vanligt tar vi tacksamt emot bilder och artiklar från er medlemmar.

Avslutningsvis vill jag påminna er som glömt erlägga medlemsavgiften, Calluna är en liten förening med små resurser.

Hälsar

Ola Freij

Hus med historia

Villa Nytorp 1910. Foto: Privat.

Villa Nytorp,
Östra Tallbacksvägen 8,
Ljungskogens storvägsområde.

Detta är en "släktpersonlig" betraktelse kring Villa Nytorp på Östra Tallbacksvägen 8 i Ljunghusen, ett av de första hus som byggdes på området i modern tid och som fortfarande är bevarat i originalskick (tja, nästan). Texten nedan är skriven av några entusiastiska ättlingar till Johan och Ida Möller.

Trelleborg utropades till stad på nytt år 1867 och fick därigenom tillstånd att ånyo driva handel efter att Malmö hade lyckats förhala processen under många år.

Färgaren och sedermera affärsmannen Johan Möller (1844 - 1903) startade *Möllers Tvätt och Manufaktur* i Trelleborg 1869, ett bolag som finns kvar i släkten än idag. Johan var gift med Ida Möller (1848 - 1932) och de fick tre söner.

År 1908 köpte Trelleborgs stad störste affärsman Johan Kock upp mark i Ljunghusens Villaområde och lät på denna uppföra tre snarlika stugor i trä. Ett av dessa är just Villa Nytorp.

I Ljunghusen fanns en annan villa, passande nog kallad Calluna. I denna bodde familjen Ekelund som också var en köpmansfamilj från Trelleborg. Fru Ekelund var väninna med farmor Ida Möller.

Farmor Ida, driftig änkefru, fick höra av Fru Ekelund att i Ljunghusen var minsann luften renare och havet underbart för hälsosamma bad. År 1910 köpte hon därför en av dessa stugor. En av de andra tingades av fröken von Essen, en sjukgymnast från Stockholm som tog med sig patienter till Ljunghusen för bättre läkning, medan den tredje stugan köptes av familjen Frick.

Farmor Ida hade alltså tre söner. Den äldste sonen, Leonard, skötte firman tillsammans med henne och så småningom kom även lillebror August (född 1890) in i bilden. Den tredje sonen, Gottfrid, valde en annan väg i livet i det att han i Lund blev fli.lic. i svenska och historia och sedan blev lärare på Lundsbergs internatskola i Värmland.

På fotot ovan från 1910 ser man att skogen är nyplanterad. Det fanns såvitt vi vet inte många hus på det ljungrika området och man ser att de låga träden inte ens är manshöga. Precis till vänster om huset skönjer vi Ida och vid trappan står August och hans bror Gottfrid. Längst till höger ser vi en hjälpreda i dåtidens typiska utstyrsel.

Ida måste ha varit en företagsam kvinna; efter hon köpt huset lät hon bygga till en veranda med många fönster och denna blev familjens ständiga tillhåll. August var den enda av bröderna som hade barn och fick därför köpa in sig och överta Nytorp 1932.

Hus med historia

De ogifta bröderna var likväl ständiga gäster, så Nytorp var ”överbefolkat”.

Ett av Augusts första möten med Fröken von Essens patienter var dramatiskt. Han såg nämligen en man ”hänga” i ett träd, vilket visade sig bero på att mannen på så sätt kunde sträcka ut ryggen efter en svår olycka. Han hette Olle Karlefelt, var skådespelare och har t.o. m. skrivit dikter i Nytorps gästbok!

På den tiden gick man från Nytorp på Östra Tallbacksvägen via von Essens hus på Norra Klockvägen till tennisbanan på en slingrig skogsstig, av Gottfrid kallad *Filosofiska gången*.

August gifte sig med en kvinna vid namn Mia. Tillsammans fick de barnen Margareta, Lennart, Kaj, Ingegerd och Birgitta.

Alla barn med respektive och alla barnbarn och även barnbarnsbarn har njutit många underbara somrar på Nytorp. Till huset hörde som sig bör även en badhytt. På dennas råa, omålade innerväggar gjorde August många pennstreck, ett för varje dopp han tog. Man kunde se hur dessa blev färre och färre för varje år som gick. Han dog 1971.

Nytorp i begynnelsen ”är” svensk sommar på sitt allra enklaste men därför just underbaraste sätt. Inget rinnande vatten fanns i huset men däremot en egen (gårds-)brunn med handpump. Då behövs inte heller mycket till avlopp - man fyllde en hink med vatten vid pumpen, bar in den och tvättade sig på tvättställ för hand. Dusch? -Usch, nej! Havet duger, morgondopp varje dag! Då kylskåp ännu inte fanns, anlades en jordkällare som fungerade utmärkt då den alltid var fuktig, mörk och kall. Toalett? Hmm, snarare ett utedass (som givetvis stank) och latrintömning när någon med häst och vagn kom förbi lite då och då. Detta vägdes dock upp av många timmar i hängmattan, grusväg och fågelkvitter!

Till Nytorp hörde även ett garage, vilket använts till många fester såsom konfirmationer, förlovningar och bröllop. Väggarna kläddes då med björkar och takbjälkarna virades med gulblå crepepapper och flaggor.

Garaget byggdes om i början av 60-talet till en gäststuga åt Margareta och hennes man och deras fyra barn.

Gräs klipptes inte, det slogs med lie, tyst och snabbt. Måltiderna var gemenskapen och vem som handlade och fixade allt förblir ett mysterium. För vissa.

Familjens långväga gäster, om de så kom från Dalarna (dit Lennart flyttade) eller Nederländerna (dit Ingegerd emigrerade) fann alltid plats i huset. Alla Möllers ättlingar känner sig hemma på Näset och många av dem är bosatta här. Känslan av Nytorp och Ljunghusen har inpräntats i själen och släpper en aldrig.

Det glädjer släkten mycket att huset är så väl bevarat och fortfarande heter Nytorp.

Med bidrag av:

Ingegerd Leo Möller,
hennes son *Sven van Dijkman*,
Birgitta Almgren, född Möller, samt
Inger Werner, äldsta barnbarnet till
August och Mia Möller

I sommarsolen, 73 år efter att förra bilden togs. Foto: Privat.

Kallelse till årsmöte

i Kulturföreningen Calluna.

Med anledning av Coronapandemin har vi tvingats senarelägga årsmötet och har i skrivande stund ambitionen att hålla detta *måndagen den 19 oktober 2020, kl 18.00*.

Plats: *Ljungkyrkan, Falsterbovägen 44, Höllviken*

Årsmöteshandlingar finns tillgängliga en halvtimme före mötet, men kan även rekvireras via e-postadress kassor@calluna.nu, från 14 september.

Efter årsmötet kommer Bertil Björck och Roy Larsson att presentera ett nytt bildspel om forten vid kanalen och dess spännande historia!

Med anledning av pandemin bjuder vi bara på handsprit denna gång, inte kaffe och kaka.

OBS: munskydd är den enskildes ansvar att ta med.

Och - för säkerhets skull - gå in på vår hemsida eller vår Facebook före mötet, ifall vi tvingas ställa in i sista stund till följd av eventuellt nya regler.

Varmt välkomna!

Styrelsen

PS: Har du glömt erlägga medlemsavgift för 2020, ber vi dig sätta in 200 kronor på bankgiro 5470-1248.

Kulturföreningens Calluna "tänkebänk" i Kämpinge (en bit bortom vattensportklubben) kommer glädjande nog att få omvårdnad i form av allmänt underhåll och målning via Vellinge kommun.

Calluna köpte in bänken 2016, utsåg platsen och bekostade skylten medan kommunen stod för övriga kostnader och montering året därpå.

Se där ett exempel på föredömlig samverkan mellan kommunen och Calluna, vilken alltså fortsätter tills vidare!

Calluna har under åren givit ut ett flertal boktitlar varav de flesta fortfarande finns att köpa. Kika på biblioteket i Höllviken eller Skanör, ICA Toppen, ICA Supermarket i Skanör, Höllvikens färghandel eller Nils Asp Bok- och Pappershandel i Toppengallerian!

på Ljungen ges ut av
Kulturföreningen
Calluna

Styrelse
Ingemar H. Johansson
Roy Larsson
Ola Freij
Sten Blomgren
Gunilla Jerndell
Robert Hermansson

Redaktör
Sten Blomgren
sten@calluna.nu

Ansvarig utgivare
Ingemar H. Johansson, ihj
calluna@tele2.se

Grafisk form
Sten Blomgren

Tryck
Tryckeri AB CA Andersson & Co,
Malmö

Adress
Kulturföreningen Calluna
Västra Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken
040-45 11 48

Callunas hemsida
www.calluna.nu

Medlemskap
Sätt in 200 kr på vårt konto
bankgiro 5470-1248

Tidningen utkommer
med 3 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, Calluna vulgaris

Kulturföreningen Calluna
då och nu på Ljungen